

zona zero

—
Coordinen |
Gemma Cascón i Llorenç Ugas Dubreuil

Plataforma de creació i experimentació artística que té per objectiu impulsar les arts visuals contemporànies, oferint la possibilitat d'intervenir en la doble pàgina central de la revista *Quadern* a diferents artistes perquè presentin un projecte específic amb total llibertat.

—Queda't i no siguis enze.
—Quédate y no hablemos más de ello —le dijo,
y eran palabras definitivas.—

de Xavier Ristol

EL TEXT COM A IMATGE

Quan una obra literària surt a la llum, sovint pot provocar la insatisfacció de l'autor.

Un canvi d'actitud vers l'òptica inicial en la seva concepció o, senzillament, la voluntat de tornar-la a entomar poden ser motius suficients perquè l'escriptor consideri que la seva feina s'ha de revisar o replantejar de nou.

El treball de Sebastià Juan Arbó (Sant Carles de la Ràpita, 1902) és fruit d'aquesta filosofia, per a ell les novel·les i escrits eren sovint susceptibles de canvis i de reconstrucció, com si els llibres no estiguessin mai enllestits del tot. Tant és així, que molts els va reescriure de dalt a baix, diversos cops i, amb la nova forma que prenién, tornava a publicar-los de nou. Les noves versions que apareixien eren l'evidència de la mutació de l'escriptura i de com el pas del temps construeix i modifica el pensament. D'aquesta manera es configurava una personalitat que responia a una lluita inconformista, gens autocomplaent, d'entendre i viure la literatura.

Tanmateix, aquesta exigència també emanava d'un caràcter impulsiu, tal com el mateix autor confessava en un conversa amb Josep Palau i Fabre: "D'una embranzida faig, en unes setmanes, la meitat d'una obra que no acabo fins al final de dos anys"¹, cosa que fa pensar que l'obra sorgia no d'una metodologia concreta, sinó d'una necessitat vital, purificadora, catàrtica.

Per això, en la seva biblioteca personal, és freqüent trobar-hi llibres atapeïts de correccions. Esmenes que lluiten contra la permanència del signe imprès, i que apellen a la contingència del text per intentar polir una mirada i oferir-ne una de nova. Xavier Ristol (Sabadell, 1978) situa a Sebastià Joan Arbó al centre de la proposta, i dóna visibilitat a les revisions, les empremtes i les estratègies del seu complex procés creatiu. Per fer-ho, reproduïx unes pàgines plenes d'anotacions de la novel·la *La hora negra (Notas de un estudiante que murió loco)*.

Com a resultat, la mateixa imatge del text, és a dir, la seva fotografia en configura el sentit, més enllà del significat de les paraules. D'aquesta manera aconseguïx establir una poètica de desplaçaments entre el lloc que ocupa l'artista i el que ocupa l'escriptor. Tanmateix, l'acció no es defineix per la lògica de les maniobres apropiacionistes, sinó mitjançant un gest de reconeixement a l'altre. Xavier Ristol es reserva un discret segon pla, oculta la seva presència, i tendeix, en certa manera, a la desaparició. Amb aquesta operació permet que la imatge i el text se situïn al mateix nivell de lectura, i també que la materialització de la primera proporcionï indicis i senyals del rigor, gairebé obsessiu, d'un escriptor inconformista.

Joaquim Cantalozella

¹ | Entrevista datada de l'any 1936 entre Sebastià Juan Arbó i Josep Palau i Fabre: "Sebastià Juan Arbó té la paraula", inclosa dins: Palau i Fabre, J. (2005). *Obra literària completa II. Assaigs, articles i memòries*. Barcelona: Galàxia Gutenberg.

bre y a una mujer (fios de la ternura maternal) que cazaban niños abandonados, los mataban a escondidas y hacían con su carne longanizas; así lo cuenta un escritor digno de fe, y dice que los detuvieron y los mataron; él lo asegura así, pero no os fiéis. Estoy convencido de que pasan por la calle y hablan con vosotros todos los días, y dicen: "Buenos días", y "¿Cómo está usted?", y contestan: "Muy bien, ¿y usted, y su familia?"... No os fiéis. Hay ojos que cuando me miran me hacen estremecer.

Hay momentos que me entran ganas de echar a correr, de huir de la gente pidiendo auxilio contra la gente. Pero Dios nos ha dejado solos. Echó la semilla y se volvió de espaldas. "¡Que se arreglen!" Y Nerón mató a su madre, y un tal Solimán hizo desaparecer a un hijo suyo y ahorcar a otro, según cuentan las crónicas. En compensación, si fué, Muley Hamida, hijo del rey de Túnez, hizo cegar a su padre, mandándole quemar los ojos, y le despojó después de su reino. Un tal Alí Bajá, señor de mucho valor, como puede verse, mandó cortar la nariz a cinco mil hombres, y Basilio II, que era otro tal, hizo que arrancasen los ojos a quince mil. No sé lo que debió de hacer Basilio I. Aquel Basilio tuvo, de todos modos, un rasgo de piedad. Hay que ser justos. Por cada mil hombres dispuso que dejaran uno con vista, y así pudieron todos regresar a su patria sin perderse, lo que puede leerse en la historia de aquel rey.

Pero, continuemos... ¿Continuemos, no obstante? ¿Para qué? Páginas y páginas podríamos llenar con hechos semejantes, los podríamos contar hasta hacernos

venir náuseas; en ellos veríamos actuar algunos ejemplares de nuestra fauna, de esos que se tienen sobre sus pies, que andan moviendo más o menos los brazos, y que, por esto, han sido llamados hermanos nuestros. Os los quiero ahorrar. Podría referir ejemplos para todos los gustos, de todos los colores, y todos por el estilo. Veríamos algunos Basilio más o algunos otros Solimanes, y algunos superiores aun a los Basilio y a los Solimanes.

Pero, ¿a qué fatigarme y fatigaros, y estropearnos la digestión? ¿A qué rebuscar en la Historia? Había apenas dos sobre la tierra, y ya se embistieron. O mejor, como dijo el otro: "El primer padre fué perjuro; la primera madre mentirosa; el primer hijo ladrón y fratricida."

Quiero decir aún algo de la historia; perdón; he perdido mucho tiempo también con ella y estoy en condiciones de hacerlo. Leyendo la historia, me extraña de continuo una cosa: que sea tan larga. La historia parece un milagro permanente. Cuando la leo espero siempre la catástrofe para la página siguiente: el cumplimiento de la profecía de Patmos; el cataclismo que lo borre todo, para poder comenzar después con designio mejor. "Ahora —me voy diciendo—, ahora, ahora..." Como quien ha descubierto una bomba con la mecha encendida y espera el estallido.

Al fin, me fatigo; levanto la cabeza y pienso que todavía hacemos historia.

La historia es como un film americano de bandidos y con soluciones obligadas; es una película de serie empezada por un director idiota, que no la sabe acabar (al

¿qué podemos hacer?
así va todo.

Nota: Aquest llibre ha estat publicat diverses vegades sota títols diferents i modificacions substancials del text.

Notes d'un estudiant que va morir boig. 1933,
Col·lecció Balaguer.

Hores en blanc, notes d'un estudiant que va morir boig. 1935,
Quaderns Literari.

La hora negra. Notas de un estudiante que murió loco.
Autotraducció de Sebastià Juan Arbó, 1955, Sudamericana.

L'hora negra. 1961, Selecta.

La hora negra. Notas de un estudiante que murió loco. 1961,
Editorial Planeta.

Hores en blanc, notes d'un estudiant que va morir boig.
Reproducció de la segona versió a càrrec de Sergi Beser,
1966, dins l'Obra Catalana Completa I. Les novel·les de l'Ebre,
Edicions 62.

Hores en blanc, 1983, Laia. Quarta i definitiva versió.

*Hores en blanc. reproducció de la quarta edició, dins l'Obra
Catalana Completa II,* 1993, Columna, editada per Emili
Rosales.

Hores en blanc, notes d'un estudiant que va morir boig.
Reproducció de la versió de Sergi Beser, 1991, Edicions 62.

Xavi Ristol Orriols (Sabadell 1978) és llicenciat en Belles Arts i DEA per la Universitat de Barcelona. Actualment viu i treballa a Sabadell. Entre les seves exposicions recents hi ha *Sólo Vídeo, Espacio Trapezio* (Madrid); *15 piezas en 3 actos*, Teatre Centre Cívic Sant Andreu (Barcelona); *Biennal d'Art Ciutat de Valls Premi Guasch Coranty 2011*, Museu de Valls (Tarragona); *La Qüestió del Paradigma, Genealogies de l'emergència en l'art contemporani a Catalunya, Centre d'Art la Panera* (Lleida); o *Geòrgia & Altres Qüestions, La Capella*, Barcelona. Ha estat premiat en diverses convocatòries i ha rebut beques de producció com la *Beca a la creació artística Guasch Coranty 2009*, *Fundació Guasch Coranty* (Barcelona) *Beca de producció CoNCA, Consell Nacional de la Cultura i de les Arts de la Generalitat de Catalunya* (Barcelona) o *Bcn Producció '09 - Espai Cub, Institut de Cultura de Barcelona* (Barcelona).

www.xaviristol.net